

הגמרא מדייקת בדברי המשנה שהאדם מתחייב בתשלום הנזק, הנפקא מינה המעשית היא בשאלה מי לקוח את הנבלה. כלומר, במידה והניזק לוקח את הנבלה, אזי צריך להפחית את שוויה מתשלום הנזק, וכך לשון הגמרא (שם י):

חבתי בתשלומי נזקו. 'חבתי בנזקו' לא קתני, אלא בתשלומי נזקו! תנינא להא דתנו רבנן: תשלומי נזק - מלמד, שהבעלים מטפלין בנבילה.

הגמרא מביאה שלושה פסוקים לשאלה מהיכן למדים זאת מהתורה שבעלים מטפלים בנבלה:

- א. באדם שהזיק בהמה- נזק אקטיבי של האדם.
- ב. שומר שכר- נזק פסיבי באחריות האדם.
- ג. שור שהזיק שור- נזק ע"י ממון.

כלומר, יש תנועה מאשמת האדם בצורה אקטיבית, עד התפשטות ממון המזיק. הדרשה הראשונה בעניין אדם שהזיק בהמה נדרשת כך (שם):

מנא הני מילי? אמר ר' אמי, דאמר קרא: "מכה נפש בהמה ישלמנה", אל תקרי ישלמנה אלא ישלימנה.

כתוב בפסוק, שאדם מכה נפש בהמה צריך לשלם אותה, ודרשו חכמים שיש לקרוא את הפסוק ישלימנה ולא ישלמנה. והדברים ק"ק שהרי כתוב ישלמנה? ועוד היאך אפשר לשנות כך את משמעות הפסוק?

השל"ה הקדוש, כתב בכללי התלמוד שכל מקום שאמרו חז"ל 'אל תקרי' יש קושיא בפסוק, וזה לשונו (יג, רסב כלל לשונות סוגיות):

וקבלתי, כל מקום שאמרו אל תקרי, הוא משום שיש איזה קושיא המורית בן שלא לקרי כך אלא כך. כמו אל תקרי 'בניך' אלא 'בוניך', שרבותינו ז"ל (ברכות סד א) עשו אל תקרי זה על 'ורב שלום בניך' (ישעיה נד, יג). כי תיבת 'בניך' מיותרת, מאחר שאמר ברישא 'וכל בניך למודי ה', די לו לומר 'וכל בניך למודי ה' ורב שלומם'.

ע"כ יש לעי' מה קשה בפסוק "ומכה בהמה ישלמנה"? וכתבו התוספות את נקודת הקושי בפסוק, וזה לשונם (שם ד"ה ישלימנה):

בעל הבור ישלם אין לדרוש ישלם ישלים **אבל ישלמנה משמע שהבהמה עצמה ישלם וזה אי אפשר שבכר מתה לפיכך יש לדרוש ישלימנה.**

המילה 'ישלמנה' אומרת שיש למזיק להשלים את הבהמה עצמה, כלומר להחיות את הבהמה שהרג. ואי אפשר לעשות דבר כזה, לכן הפסוק קשה! ומלמדים חז"ל שהכוונה המעשית היא להשלים את הבהמה, אל תקרי ישלמנה אלא ישלימנה!

עתה, יש לשאול על התורה, כיצד היא מצווה ציווי שאיננו אפשרי? איך יכול אדם להחיות בהמה שהזיק לחברו?

ונראה שהתשובה עומדת בסוד שן תחת שן ועין תחת עין, שאמרו חז"ל שיש לשלם ממון- למרות שהתורה אמרה אבר תחת אבר. התורה מחדדת את ההבנה שאדם שהזיק לחברו, הוא בעצם הזיק לגופו שלו. כלומר, העין שהזקת היא עין שלך, העין היא תחת העין. ובצורה המעשית, אם אדם הוציא לחברו עין, אזי ראוי שיוציאו לו עין (הירושלמי מלמד אותנו שאם יד ימין חתכה את יד שמאל, יד שמאל לא תחתוך את יד ימין, כי שם פזורה ישראל).

ונראה שכך גם התורה מנחה, שיש לאדם המזיק להבין שאם הוא הרג לחברו בהמה, יש לו להחיות אותה. כי באמת כל תשלום לא יוכל להשלים את חסרון הבהמה שמתה. אך מפני שאין הדבר אפשרי, אזי יש לו להשלים את הבהמה שניזוקה. והדברים יורדים עד המשנה "חבתי בתשלומי נזקו", ולא בנזק עצמו, כלומר, ישלימנה ולא ישלמנה.

כאמור, הנזק קיים בעולם, בין בשוגג ובין במזיד. האדם צריך להשקיע אנרגיה כדי לא להזיק לחברו. ואם הזיק, אזי אין הנזק מוחזק כדבר רע בעצמותו, אלא כמקרה. ולכן התורה איננה קונסת או מענישה את המזיק, אלא דורשת שישלם על הנזק, "תשלומי נזקו". התורה מחדדת את הקשר העצמי שבין הבעלים לממון, ע"כ מצווה על המזיק להחיות את הבהמה, ובצורה המעשית להשלים אותה.